

Metin, iletişim kurmak için oluşturulan cümleler topluluğudur. Sözlü ya da yazılı iletişim için üretilen anlamlı yapıdır. Yazar, iletmek istediği mesajı metin aracılığıyla ifade eder.

- ▶ Metni oluşturan en büyük yapı paragraftır. Düzyazılarda genellikle satır başlarıyla birbirlerinden ayrılan bölümlerin her birine **paragraf** adı verilir.

METNİN KONUSU

Bir metinde yazarın ele aldığı düşünce, olay veya duruma **konu** denir. Her paragrafın bir konusu vardır.

- ▶ Konu, paragrafın giriş bölümünde verilir. Paragraftaki anahtar kelimeler, konu hakkında bilgi verir. Bulunan konunun paragrafın tümünü yansıttığından emin olunmalıdır.
- ▶ Metinde işlenen konuyu bulmak için **“Bu metinde ele alınan ne?”**, **“Bu metinde yazar neyden söz ediyor?”** soruları sorulabilir.

Örnek:

Kardeşlik, insanın en temel ve en saf bağlarından biridir. Kardeşler, hayatta karşımıza çıkan en değerli armağanlardır çünkü onlarla paylaştığımız anılar, duygular ve yaşanmışlıklar, hayatımızın bir parçası hâline gelir. Kardeşler arasında sevgi, saygı ve sadakat; birçok zorluğun üstesinden gelmek için gereken desteği sağlar. Birlikte büyümek, sevinçleri ve üzüntüleri paylaşmak, aynı çatı altında yaşamak gibi deneyimler kardeşliği güçlendirir.

- ▶ Bu metnin konusu “kardeşlik ve insana kazandırdıkları”dır.

Sıra Sende 1

Seattle, Washington’da James E. Casey tarafından kurulan UPS dünyada kargo hizmeti veren ilk kuruluştur. Başlangıçta bu küçük şirket, bisikletler ve yaya kurye hizmetleri kullanarak küçük paket ve mektup teslimatları gerçekleştiriyordu. Şirket, 1913 yılında ilk motorlu teslimat aracını satın aldı ve zamanla daha verimli ve geniş kapsamlı hizmetler sunmak için araç filosunu genişletti. UPS, günümüzde 220’den fazla ülkede hizmet veren küresel bir şirkete dönüştü.

Bu metnin konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İlk kargo şirketinin kuruluşu ve genişlemesi
- B) Dünyada kargo sektörünün yaygınlaşması
- C) UPS firmasının günümüzdeki durumu
- D) Kargo olarak taşınan ilk malzemeler

Sıra Sende 2

Su altı yanardağlarının patlamaları sonucu açığa çıkan durgun lavlar, soğuk suyla temas ettiğinde hızlıca katılaşır. Soğuyup katılaşan lavlar, milyonlarca yıl boyunca birikip yükselerek deniz seviyesine kadar ulaşır. Böylece volkanik adalar oluşur. Yani bir volkanik ada aslında kökleri su altına ulaşan bir yanardağdır.

Bu metinde üzerinde durulan konu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yanardağ patlamalarının sonuçları
- B) Su altı yanardağlarının yapısı
- C) Volkanik adaların yapısı
- D) Volkanik adaların oluşumu

Etkinlik 1

a.

Kaplumbağalar, farklı yaşam alanlarında bulunan ilginç hayvanlardır. Tatlı su kaplumbağaları göletler, göller ve nehirlerde yaşarken kara kaplumbağaları çöl, orman ve çimenlik alanlarda bulunur. Her iki tür de güvenli yerlerde yuva yapar. Su kaplumbağaları sudaki, kara kaplumbağaları ise karadaki bitkileri tüketir. Bu hayvanlar, yavaş hareket eder ve çevrelerine uyum sağlayarak beslenme ve üreme alışkanlıklarını yaşam alanlarına göre değiştirirler.

Bu metnin konusu aşağıdakilerden hangisidir? İşaretleyiniz.

- ☐ Kaplumbağaların yaşam alanları
- ☐ Kaplumbağaların besin ögeleri
- ☐ Yeryüzü şekillerinin kaplumbağalara etkisi

b.

İş güvenliği, çalışanların sağlığını ve güvenliğini korumayı amaçlayan önlemler bütünüdür. İş yerlerinde riskleri en aza indirmek için çeşitli güvenlik ekipmanları kullanılır, eğitimler verilir ve prosedürler oluşturulur. Çalışanlar, güvenli bir ortamda çalışabilmek için bu kurallara uymalıdır. İyi bir iş güvenliği uygulaması kazaları önler, verimliliği artırır ve çalışanların iş hayatını daha sağlıklı hâle getirir. Bu nedenle iş güvenliği, her iş yerinde öncelikli konu olmalıdır.

Bu metnin konusu aşağıdakilerden hangisidir? İşaretleyiniz.

- ☐ İş güvenliğinde çalışanlara düşen görevler
- ☐ İş güvenliğinde dikkat edilecek hususlar
- ☐ İş güvenliği

Etkinlik 2

Aşağıdaki metinlerden konusu farklı olanı işaretleyiniz.

a. Aile, çocukların karakter gelişiminde önemli rol oynar. Aile içinde sevgi, saygı ve güven ortamı sağlandığında çocuklar bu değerleri öğrenir ve yaşamlarına yansıtır. Aile üyeleri arasındaki güçlü iletişim, çocuğun duygusal sağlığını olumlu yönde etkiler.

b. Çocuk yetiştirmede aile, çocuğun kişilik gelişimini şekillendirir. Ailedeki bireylerin tutumu, çocukların sosyal becerilerini ve değer yargılarını etkiler. Ebeveynlerin örnek davranışları, çocukların sağlıklı ilişkiler kurmasına yardımcı olur ve onların yaşam becerilerini geliştirir.

c. Çocukların bulundukları sosyal çevre; onların davranışlarını, değerlerini ve dünya görüşlerini şekillendirir. Okul, arkadaşlar, komşular ve medya gibi dış faktörler çocuğun kişilik gelişimini etkiler. Olumlu bir çevre, çocuğun öz güvenini artırırken olumsuz bir çevre de zararlı davranışları pekiştirebilir. Bu nedenle çevresel faktörler, sağlıklı bir gelişim için önemli bir etkidir.

ç. Çocuklar, ilk sosyal deneyimlerini aile içinde yaşar. Aile; çocuğa değerler, sorumluluklar ve yaşam becerilerini öğretir. Ebeveynler, çocuklarının ruhsal gelişimini yönlendirirken aynı zamanda onlara sevgi, sabır ve anlayış gösterir. Aile içindeki pozitif etkileşimler, çocukların sağlıklı bir kişilik gelişmesine katkıda bulunur ve onları topluma faydalı bireyler olarak yetiştirir.

1. Sevmek; bireyin kendini değerli, güvende ve ait hissetmesine yardımcı olur. İnsanlar, bu sayede kendilerini anlamlı ve bütün hissederler. Sevgi, bireyin kendine olan güvenini arttırdığı gibi sosyal bağları güçlendirir ve insanların topluluk içinde daha güçlü ve desteklenmiş hissetmelerini sağlar. Ayrıca sevgi dolu ilişkiler, bireylerin stresle başa çıkma yeteneklerini artırır ve yaşamlarındaki zorlukları aşmalarına yardımcı olur. İnsanların duygusal ihtiyaçlarını karşılayan ve yaşamlarına neşe, anlam ve tatmin getiren sevgi, insanların ruhsal ve duygusal dengelerini sağlamalarına yardımcı olan vazgeçilmez bir ihtiyaçtır.

Bu metin aşağıdaki sorulardan hangisine cevap vermek için yazılmıştır?

- A) İnsanlara sevgi besleme nedenlerimiz nelerdir?
- B) Sevilmeyen insanlar neler yaşar?
- C) Sevilen biri olmak için neler yapmamız gerekir?
- D) Sevginin insan hayatına katkıları nelerdir?

2. Yeni dökülen betonun bir köşesine adını yazan yaramaz çocuklardık biz... Hayatın basit ama bir o kadar özel anlarını kazırdık o yazıların içinde. Her harf, geleceğe dair umutlarımızın simgesiydi. O beton, zamanla çatlamış, toprakla örtülmüş, belki de sökülüp atılmış olsa da yazdığımız isimler kaybolmadı; bir yerlerde, hatırlanmayı bekleyen küçük bir iz gibi kaldı. Çünkü bazen en değerli şeyler, en basit anlarda gizlidir. O anlar, birer anı değil, geleceğe atılmış minik adımlardır.

Bu metinde aşağıdakilerden hangisi üzerinde durulmuştur?

- A) Çocukluğun önemi
- B) Çocukluk anıları
- C) Yazının serüveni
- D) Gelecek hayalleri

3.

“Denemeler”indeki nesnel bakışıyla Bacon insan-
sanoğlunu iyi ile kötünün bir karışımı olarak
görür, onu olduğu gibi benimser. Okur da bu
tutumla yaklaşmalıdır denemelere. İşi duygu-
sallığa vurup Bacon’ı umut kırıklığına uğramış
biri olarak görmek, onun kafasını da ama-
clarını da yanlış anlamak olur. Denemeleri de
bütün felsefesi gibi, olayların gerçekçi ve ta-
rafsız gözlemine dayanır Bacon’ın. “Gerçe-
ğin uyanık bir kafayla bıkmadan usanmadan
araştırılması,” onun bütün yapıtlarında olduğu
gibi denemelerinde de en yüce, en kalıcı temel
ögedir.

**Bu metinde ele alınan konu aşağıdakilerin han-
gisidir?**

- A) Deneme türünün gelişimi
- B) Bacon’un deneme türüne bakışı
- C) Bacon’un eserleri
- D) Bacon’un okuruyla ilişkisi

4. Para vermekten haz duyarım; omuzlarımdan bir yük
atmış, bir çeşit kölelikten kurtulmuş gibi olurum. Ay-
rıca para verirken doğru bir iş yapmanın, başkasını
memnun etmenin keyfini duyarım. Ama hesap, kitap
pazarlık isteyen alışverişlere yanaşmam; bu türlü-
sünü benim yerime yapacak kimse olmadı mı işin
uzamasına meydan vermem. Yaratılışıma çok aykırı
gelen o iğrenç konuşmalara düşmektense bırakır
kaçarım. Dünyada pazarlık kadar iğrendiğim bir şey
yoktur.

Bu metnin konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Pazarlık etmek
- B) Para harcamak
- C) Alışveriş
- D) Hesap yapmak

5. Aşağıdaki metinlerden hangisi konusu “olumsuz kişilik özellikleri” olan bir metinden alınmış olamaz?

- A) Bir dediği bir dediğini tutmayan tutarsız insanlar vardır. Bir gün A dediğine diğer gün B der. Bu insanlara güven olmaz. Kafaları karışık, doğruları çoktur. Kaygan bir zeminde yaşarlar.
- B) Doğrucu Davut dediğimiz insanlar az bulunur. Çünkü gerçeğin ne zaman söylenmesi gerektiğini bilmek, yeri gelince de söylemek kafa isteyen bir iştir ayrıca cesaret ister.
- C) Bir kişinin, sahip olmadığı duygu, düşünce, erdem veya özelliklere sanki sahipmiş gibi davranması onun sahte olduğunu gösterir. Bu kişilerin bir tane değil, birden fazla yüzü vardır.
- D) Üşengeç insanlar bir işi yapmayı sürekli erteler. Bu insanlarla özellikle iş hayatında çalışmak zordur. Sürekli arkalarından iteklemek ve onları harekete geçirmek gerekir.

6.

İnsanların en büyük, en şatafatlı eylemlerinden biri olan savaş; bizim hayvanlara üstünlüğümüzü göstermekte mi yoksa tam tersine budalalığımızı, eksikliğimizi göstermekte mi kullanacağız? Doğrusu, birbirimizi paralayıp öldürme, kendi türümüzü yıpratıp yok etme sanatımızın, bu sanattan yoksun olan hayvanları imrendirecek bir yanı olmasa gerek. Ne zaman bir aslanı daha güçlü bir aslan öldürdü? Hangi ormanda büyük kurdun dişi küçük kurdu parçaladı? İnsanlığın en büyük sorunu bu bence. Diğerinin özgürlük alanında hakkımız olduğunu düşünerek ona hunharca saldırmak...

Bu metinde üzerinde durulan konu aşağıdakilerin hangisidir?

- A) Hayvanlar âlemi
- B) İnsanlık tarihi
- C) İnsanların savaş merakı
- D) İnsanların üstünlük merakı

7. İnsan beyni yaklaşık 86 milyar nörondan oluşur. Bu nöronlar, elektrik sinyalleri ve kimyasal mesajlar kullanılarak birbirleriyle iletişim kurar. Bu süreç düşünmemizi, hissetmemizi ve hareket etmemizi sağlar. Beynimiz, orkestrayı yöneten bir şef gibi her şeyi düzenler. Beyin ayrıca plastisite özelliğine sahiptir yani öğrenme ve deneyimlere bağlı olarak kendini değiştirebilir.

Bu metinde yazar aşağıdakilerin hangisiyle ilgili bilgi vermiştir?

- A) Nöronların iletişim yolları
- B) Beynin bölümleri
- C) Beynin salgıladığı kimyasallar
- D) Beynin çalışma sistemi

8. Aşağıdaki metinlerden hangisi konusu yönünden diğerlerinden farklıdır?

- A) Karbonhidratlar, vücudumuzun hızlı enerji kaynağıdır. Aldığımız karbonhidrat glikoza dönüştürülerek kan şekeri seviyemizi hızla yükseltir ve enerji sağlar.
- B) Beyin, enerji kaynağı olarak glikoza bağımlıdır. Kan şekeriimizin düştüğü anlarda, beyin glikoz ihtiyacını karşılamak için karbonhidrat arayışına girer. Karbonhidrat beyni besler.
- C) Yüksek oranda karbonhidrat tüketmek, diğer besin maddelerinin yeterince alınmasına engel olabilir. Bu durum, çeşitli sağlık sorunlarına yol açabilir.
- D) Karbonhidratlar, serotonin adlı nörotransmitterin üretimini artırır. Serotonin, mutluluk ve rahatlama hissi yaratan bir kimyasaldır. Eksikliği durumunda depresyon ortaya çıkar.

METNİN BAŞLIĞI

Bir metni en az sözcükle en kapsayıcı şekilde özetleyen ifadeye **başlık** denir.

Uyarı

Başlık, metnin konusu ile uyumlu olmalıdır. Ayrıca ana düşünceyi çağrıştırmalıdır.

Örnek:

Teknoloji bağımlılığı, modern çağın en yaygın ve ciddi sorunlarından biridir. Özellikle akıllı telefonlar, bilgisayarlar ve internet gibi dijital cihazların yaygınlaşmasıyla birlikte, insanların bu cihazları aşırı ve kontrolsüz bir şekilde kullanması sıkça görülmektedir. Teknoloji bağımlılığı, sadece bireyin sosyal yaşamını etkilemekle kalmaz, aynı zamanda fiziksel ve ruhsal sağlığı üzerinde de olumsuz etkiler yaratabilir.

Bu metne “Kontrolsüz Teknoloji Kullanımı” başlığı getirilebilir.

Ulti Not

- Yazılarda kullanılan başlıkların özgün, ilgi çekici ve merak uyandırıcı olması çok önemlidir. Bu başlıklar okurun ilgisini çekecek şekilde oluşturulmalıdır. **Aşağıda ilgi çekici başlık oluşturmayla ilgili bazı ipuçları yer almaktadır.**
- Okuru yönlendiren emir cümleleri kullanılabilir: Sakın Bunları Yapmayın!
- Saygı duyulan kişilerden söz eden başlıklar tercih edilebilir: Kemal Sunal’dan İnciler
- Kişisel bir deneyim anlatılarak hem merak uyandırılmalı hem de okurun empati kurması sağlanmalıdır: Nasıl Zayıfladım?
- İki durumun karşılaştırılmasıyla oluşturulan başlıklar kullanılarak okuyucunun ilgisi çekilmelidir: Bir Kitap mı Bir Şehir mi?

Sıra Sende 3

Mahallede bir tek bu ev kalmıştı kentsel dönüşüme girmeyen. Yaşlı bir karı koca ve kedileri yaşıyordu evde. Lüks sitelerin, devasa apartman dairelerinin arasında kalmış, bahçeli, küçük bir ev... Mahalleli bu evden pek de hoşnut değildi. Evlerinin bulunduğu mevkide böyle gecekondular benzeri bir ev görmek istemiyorlardı ama yasal olarak da elden gelen bir şey yoktu. Yaşlı çift, her türlü baskıya göğüs germiş, evlerinden ve yaşantılarından ödün vermemişlerdi.

Bu metne getirilebilecek en uygun başlık aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mahalledeki Değişim B) Kedili Çift
C) Yaşlı Çiftin Mücadelesi D) Lüks Sitelerde Yaşam

Sıra Sende 4

Antalya Büyükşehir Belediyesinin en önemli sanat etkinliklerinden biri olan ve bu yıl 24’üncüsü düzenlenen Uluslararası Antalya Piyano Festivali 6-20 Aralık tarihleri arasında AKM’de gerçekleştirilecek. Merakla beklenen müzik şöleni; bir kez daha klasik müzik, caz ve Flamenko’da Türkiye ve dünyadan birçok yıldızı Antalya’da müzikseverlerle buluşturacak.

Bu haber metninin başlığı aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Müziğin Kalbi Antalya’da Atacak
B) Festivaller Şehri Antalya
C) Belediyelerin Faaliyetleri
D) Sanat ve Şehrimiz

Etkinlik 3

Aşağıdaki metinlere uygun başlık yazınız.

a.

Zürich Atmosfer ve İklim Bilimleri Enstitüsünden bir araştırma ekibi şehir merkezlerindeki ağaçlandırmanın hava sıcaklıkları yerine kara yüzey alanlarının sıcaklığı üzerine olan etkilerini incelediler. Ağaçlandırılmış alanların yüzey sıcaklığının yakınlardaki ağaçsız bölgelerin yüzey sıcaklığına göre Güney Avrupa şehirlerinde 4 dereceye, Orta Avrupa şehirlerinde ise bu sıcaklık farkının 8-12 dereceye kadar çıktığını gösterdi. Bununla birlikte ağaçsız yeşil alanların yüzey sıcaklıklarını azaltma etkisinin ağaçlandırılmış bölgelere kıyasla 2-4 kat daha düşük olduğu sonucuna da ulaşıldı.

b.

Doğadaki canlılar, yaşadıkları sorunlara çözüm bulabilmek için çeşitli yöntemler geliştirmiştir. Bizler de bu canlılardan ve daha genel anlamıyla doğadan “kopya çekerek” kendi sorunlarımıza çözümler bulabiliriz. İşte, meraklı gözlerle doğaya bakarak sorunlarımızı çözmeyi amaçlayan bu alanın adı biyomimikri. Biyomimikrinin temel felsefesini şu şekilde özetleyebiliriz: “Bir sorun mu yaşıyorsun? Çözümü için önce doğaya bak!”

c.

Mendil kapmaca iki grup hâlinde oynanır. Ortaya bir mendil konur ve gruplar eşit uzaklıkta ikiye ayrılır. Oyunu yöneten (ebe) kişinin işaretiyle gruplar, mendili öncelikle kapıp eşlerine getirmeye çalışırlar. Mendili kapamayan, eşlerine zamanında yetiştiremezse diğer gruplar tarafından mendille sırtına vurulur ve karşı grubun adamı olur. Yenilen grup, yenilen grubun sırtına binerek önceden belirlenen yerde tur atar.

Etkinlik 4

Aşağıdaki metinlerden “Ulusal Bilim Çalışmaları” başlığı getirilebilecek olanları işaretleyiniz.

a.

Türkiye’de bilimsel çalışmalar; özellikle tarım, sağlık ve enerji alanlarında büyük önem taşımaktadır. Yerli ilaç üretimi, biyoteknoloji ve yenilenebilir enerji gibi alanlarda yapılan projeler ülkemizin uluslararası arenada daha rekabetçi olmasını sağlıyor. Devlet destekli projeler ve teşvikler, bilimsel gelişmeyi hızlandırarak toplumun refah seviyesini yükseltmeyi hedeflemektedir.

b.

Bilim ve kültür arasındaki ilişki, insanlık tarihinin her aşamasında önemli bir rol oynamıştır. Bilimsel keşifler kültürün gelişimini hızlandırabilir, yeni felsefi anlayışlar ve sanat akımlarını doğurabilir. Kültürel miras ise bilimsel çalışmalar için ilham kaynağı olabilir. Örneğin eski medeniyetlerin astronomi bilgisi, modern bilimin temel taşlarını oluşturmuş ve kültürel değerler, bilimsel bakış açılarını şekillendirmiştir.

c.

Ülkemizde bilimsel araştırmalar, üniversiteler ve araştırma enstitüleri aracılığıyla desteklenmektedir. Özellikle son yıllarda bilimsel iş birlikleri arttı ve uluslararası projelere katılım sağlandı. Genetik, nanoteknoloji, yapay zekâ gibi alanlarda yapılan çalışmalar ülkemizin bilimsel altyapısını güçlendirmektedir. Ancak bilimsel başarıları artırmak için daha fazla kaynak ve iş birliğine ihtiyaç vardır.

1.

Golf sahaları, çok geniş alanların sentetik çim halılarla veya sentetik çim ile kaplanması sonucu oluşturulan spor tesisleridir. Golf sporu çevreye dayalı bir spordur ve doğal kaynakları kullanır. Ancak golf sahaları için hatalı yer seçimi, ekolojik yönden hassas ekosistemlere zarar vermekte ve işletim aşamasında önemli çevre sorunlarına neden olabilmektedir.

Bu metnin başlığı aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Golf Sahalarının Çevreye Etkileri
- B) Golf Sahalarının Çimlendirilmesi
- C) Golf Sahası İçin Alan Seçimi
- D) Golf Sporunun Kuralları

2. **Aşağıdakilerden hangisi başlığı “Yaşlı Ebeveynlerle Büyümek” olan bir metinden alınmış olamaz?**

- A) Yaşlı ebeveynler genellikle hayat tecrübeleriyle doludur. Bu tecrübeleri paylaşarak çocuklarına daha sağlam bir gelecek kurmalarında yardımcı olabilirler.
- B) Yaşlı ebeveynler olgun bir bakış açısına sahiptir. Bu, onlarla büyüyen çocukların da bakış açısını olumlu etkiler. Böylece çocuklar hayatta daha doğru kararlar verebilir.
- C) Yaşlı ebeveynler gençken hayat telaşından çocuklarına gösteremedikleri ilgiyi torunlarına gösterirler. Bu da torunların sevgi dolu bir ortamda büyümelerine olanak sağlar.
- D) Yaşlılar, geçmişte yaşadıkları zorlukları ve bu zorluklarla nasıl sabırla başa çıktıklarını anlatarak gençlere ilham verebilirler. Onların anlattıkları, gençlere yol gösterebilir.

3.

İnci kefali, Van Gölü'nün tuzlu ve sodalı sularında yaşayabilen bir balık türüdür. İnci kefalleri her yıl mayıs ve haziran aylarında üremek için topluca göç yolculuğuna başlıyor. Çünkü tuzlu ve sodalı sularda yumurta bırakamıyorlar. Büyük sürüler hâlinde Van Gölü'nden, bu göle akan akarsulara doğru gidiyorlar.

Aşağıdakilerden hangisi bu metnin başlığı olabilir?

- A) İnci Kefalinin Özellikleri
- B) Balıkların Göç Mevsimi
- C) Van Gölü'nün Balık Varlığı
- D) İnci Kefalinin Göçü

4.

Mutlu olmanın vaktidir şimdi
Güzel günler ümit etmenin zamanı
Kimseye, hiçbir şeye aldırmandan hem de
Müzik nağmeleri bir yandan
Yüreğinde coşku ise öbür yandan
Umut dolu çiçekler açarken içinde
Kelebekler uçuşuyor dört bir yanda
Gülen yüzlerde acı yok
Hüzünleri kapı dışarı etmenin vaktidir şimdi
Baharla birlikte yemyeşil tüm doğa
İçindeki bahardan daha fazla değil ama
Dedim ya artık mutluluk saati işliyor
Gözyaşlarına elveda...

Bu şiire getirilebilecek en uygun başlık aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Mutluluk Saati
- B) Âşık Oluyorum
- C) Sevgiye Doğru
- D) Hayat Güzeldir

5. Üniversite yıllarımı hatırlıyorum. Kitaplarla dolu çantam, öğrenilecek birçok şey, bir sürü bilgi... Eğer omuzlarımızda o ağır yükleri taşımasaydık eminim ki bugün toplumda durduğumuz yerde duruyor olamayacaktık. Bugünkü bilgimizi sadece kitaplara borçluyuz. İnternet diye bir teknolojinin var olmadığı günleri ve o zamanlar kitaplar, bilgiyi yaymanın tek yoluydu. Yazarlar kendi duygularını aktarırlardı; uzmanlar bilgilerini gelecek nesillerle paylaşırlardı ve bunlar sadece kitaplar aracılığıyla yapılırdı. Bu yüzden kitaplar bize atalarımızın hediyesi gibidir.

Bu metne;

- I. En Değerli Hediye,
- II. Ağır Yük,
- III. Kitaplı Günler

başlıklarından hangileri getirilebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve III
- D) II ve III

6. Maceracı ruha sahip insanlara hep özenmişimdir. Ne güzel, yaşamlarını renklendirmeyi becerebiliyorlar. Hayatı zevkle yaşanır kılıyorlar. Yamaçlardan paraşütle atlayanlar, derin denizlere dalış yapanlar, karda kayanlar... Hayatın tadını ne güzel çıkarıyorlar. Ben de onlar gibi olmayı çok istiyorum. Ama şu an yaşam gereği onlar gibi yapamıyorum. Biraz daha büyümem lazım. Umarım ailem de beni ileride destekler. Destekleyeceklerine inanıyorum. Çünkü onlar da kendilerince maceracı bir ruha sahipler. Babam her yaz, grubuyla birlikte dalmaya gider. Annem ise dağlarda yürümekten hoşlanır.

Aşağıdakilerden hangisi bu metnin başlığı olamaz?

- A) Var Bir Hayalim
- B) Maceracı Ruhlar
- C) Hayatın Tadı
- D) Desteksiz Yaşamlar

7. **Aşağıdakilerden hangisi “Zorluklar Karşısında Nasıl Davranmalıyız?” başlıklı bir yazıdan alınmış olamaz?**

- A) Hayatla baş etmekte zorlandığımız zamanlarda sakin kalmak ve durumu doğru değerlendirmek çözüm bulmamıza yardımcı olabilir. Bu şekilde, panik yapmadan daha sağlıklı kararlar alabiliriz.
- B) Zorluklarla karşılaştığında bazen pes etmek ve durumu kabullenmek en iyi çözümdür. Ancak bu yaklaşım, sorunu çözmeden kabullenmek anlamına gelir ve çoğu zaman durumu daha da zorlaştırır.
- C) Hayaller hayatın doğal bir parçasıdır. Bir kelebek kozadan çıkmadan önce çıkmayı hayal eder. Hayalleri değerli kılan ise gerçekleşme olasılıkları değil her şeye rağmen hayal kurabilmekten gelir.
- D) Sorunlar karşısında başkalarından yardım almak, zayıflık gösterdiğimiz anlamına gelmez. Aslında sorunlar dostluğu ve iyiliği pekiştirir. Bu yüzden sorunların çözümünde yardım almaktan çekinmeyin.

- 8.

Eğitim ve dil birbirine çok bağlı iki konudur. Dilin tek amacı eğitim olmak zorunda değil ama eğitimi dil kullanmadan yapmamız mümkün değildir. Bu yüzden eğitimle ilgili kitaplar; açık, doğru ve okurun yaşına uygun olmalıdır. Bir kitap bu şartlara uymazsa içindeki bilgiler ne kadar değerli olursa olsun, okuyucuya yardımcı olamaz. Anlaşılmayan bilgi, aslında hiç verilmemiş gibi kabul edilir.

Bu metne getirilebilecek en uygun başlık aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Kitap ve Toplum
- B) Kitapların Amacı
- C) Eğitici Kitapların İçeriği
- D) Eğitici Kitapların Dili

METNİN ANA DÜŞÜNCESİ

Bir metinde savunulan görüş ve verilmek istenen mesaj, o metnin ana düşüncesidir.

- **“Yazarın anlatmak istediği nedir? Bu metinde hangi mesaj verilmek isteniyor?”** sorularının cevabı ana düşüncüyü verir.
- Ana düşünce, metnin başında verilir açıklanabileceği gibi metnin sonunda da verilebilir. Yazar ana düşüncüyü metnin tamamına yayıp okuyucuya sezdirebilir.

Örnek:

Duyarlı olmak, karşımızdaki kişiyi dikkatle dinlemek ve onun bakış açısını anlamaya gayret göstermek anlamına gelir. Bu tutum, çatışmaları azaltır ve daha anlamlı iletişim kurmayı sağlar. Empati dolu bir yaklaşım, sabır ve hoşgörüyü de beraberinde getirir, bu da zamanla güvene dayalı ilişkiler inşa etmemize yardımcı olur. Özellikle zor zamanlarda, başkalarının yaşadığı zorlukları anlamak ve destek olmak büyük bir öneme sahiptir. Çünkü insanların karşılaştıkları sorunlarla başa çıkarken desteğe ihtiyaçları vardır.

Bu metnin ana düşüncesi: Başkalarına karşı anlayışlı olmak daha güçlü ve sağlıklı ilişkiler kurmamıza olanak tanır.

Uyarı

- Bir metnin tek bir ana düşüncesi vardır.
- Konu ve ana düşünce birbirine karıştırılmamalıdır. Ana düşünce bir yargı bildirir.

Sıra Sende 5

(I) İnsanlar arasındaki bağlar ve bu bağları oluşturan değerler toplumların temelini oluşturan en güçlü unsurlardır. (II) Empati, hoşgörü ve dayanışma, bireyler arasındaki ilişkileri güçlendirir ve toplumu daha adil bir hâle getirir. (III) Ancak modern yaşamın hızında bu değerler bazen göz ardı ediliyor. (IV) Modern yaşamın bize verdiği en büyük zarar da bu olsa gerek.

Bu metnin ana düşüncesi numaralanmış cümlelerin hangisinde verilmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV

Sıra Sende 6

Her resim, ressamından benzersiz izler taşır. Resim yapan herkesin kendine has tekniği ve çizgileri olmalıdır. Resim kurslarında veya güzel sanatlar okullarının resim bölümlerinde öğrenciden, uzaktan bakıldığında onun olduğu anlaşılan resimler yapabilmesi beklenir. Tekniğin ve çizgilerin kişiye has olmasının yolu ise ışık ve gölgelendirmedir. Işık ve gölge kullanımı sizin üslubunuzun hatlarını çizer.

Bu metnin ana düşüncesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ressamın tarzını ışık kullanımı ve gölgelendirme belirler.
- B) İyi bir ressamın ışık ve gölge kullanımını bilmesi beklenir.
- C) Işık ve gölgelendirme kurslarda ve okullarda öğretilmelidir.
- D) Kimin olduğu anlaşılmayan resimlerde ışık ve gölge kullanımı yetersizdir.

Etkinlik 5

Aşağıdaki metnin ana düşüncesini boş bırakılan yere yazınız.

Toplumların içine girmiş olduğu bilgi çağı nedeniyle her şeyde basitlik ve pratiklik önem kazanmış durumda. Hâliyle bu, kullandığımız alet edevattan tutun dilimize kadar birçok şeyi etkilemekte. Doğrusunu söylemek gerekirse sırf Türkçenin binlerce kelimeden ibaret olduğu düşünülecek olursa acı bir durum ortaya çıkıyor. Her geçen gün daha da azalmakta olan kelime dağarcığımız, zamanın hızına yenik düşüyor. Oysa dil, kültürün en önemli taşıyıcısıdır ve kelimelerin kaybolması, bir kültürün zamanla silinmesi anlamına gelebilir.

Etkinlik 6

Kitap, kırılgan bir yaratıktır; zamandan etkilenir, kemirgenlerden korkar, yabancı maddelerden ve sakar ellerden de. Bu yüzden kütüphaneciler kitapları sadece insanlara karşı değil aynı zamanda doğaya karşı da korur ve hayatını unutulmanın kuvvetlerine karşı savaşmaya adar. Her sayfa, zamanın izlerini taşır; her cümle, bir anıyı, bir düşüncüyü saklar. Kütüphaneciler, kitapları sabırla koruyarak her kelimenin kaybolmasına engel olmaya çalışır. Onlar, bir kitapla birlikte yaşar; her sayfada geçmişin, bugünün ve geleceğin izlerini takip ederler. Sadece fiziksel olarak değil ruhsal olarak da kitaplarla bağ kurar, onları anlamaya ve yaşatmaya çabalarlar. Unutulmaya yüz tutmuş bir kelimeyi bile korumak, bir kütüphanecinin en büyük amacıdır.

Bu metinde vurgulanan düşünce aşağıdakilerin hangisidir? İşaretleyiniz.

Kütüphaneciler, olumsuzluklara karşı kitapları korur.

Kitaplar kolay zarar görebildiği için kütüphanelerde saklanır.

Kütüphaneciler kitaplarla bağ kurabilen insanlardır.

Etkinlik 7

Aşağıdaki metinlerden hangisi “Termal sular insan vücuduna faydalıdır.” ana düşüncesi doğrultusunda yazılmıştır? İşaretleyiniz.

a.

Termal sular, sağlığa birçok fayda sağlayan doğal kaynaklardır. İçerdiği mineraller ve sıcaklık, cilt hastalıklarından kas-iskelet sistemine kadar birçok sağlık sorununa iyi gelir. Özellikle romatizma, eklem ağrıları ve deri hastalıklarında tedavi edici özellikler gösterir. Ayrıca termal suyun içerdiği elementler, bağışıklık sistemini güçlendirir ve stresi azaltmaya yardımcı olur.

b.

Termal sular, dünya genelinde özellikle volkanik bölgelerde ve yer kabuğunun derinliklerinden kaynaklanan yer altı su hareketlerinin etkisiyle oluşur. Bu sular, yer yüzeyine çıktıklarında genellikle sıcaktır ve mineral açısından zengindir. Türkiye, Japonya, İtalya ve İzlanda gibi ülkeler termal su kaynakları bakımından zengin bölgeler arasındadır. Türkiye'deki Pamukkale ve Afyonkarahisar gibi bölgeler, bu doğal kaynakların en iyi örneklerini sunar.

1. Çocukların sağlıklı bir şekilde büyüyüp gelişmesi için doğru beslenme alışkanlıklarının kazandırılması büyük önem taşır. Bu alışkanlıkların temelini atmak, çocukların hayat boyu sağlıklı bir yaşam sürdürmelerine yardımcı olur. Çocuklara doğru beslenme alışkanlıkları kazandırmak, doğumdan itibaren başlayan ve yetişkin olana kadar devam eden bir süreçtir. Bu süreçte çocuk, çevresini örnek alır ve çevresinden destek bekler.

Bu metinde vurgulanan düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sağlıklı bir yaşam için çocukken doğru ve dengeli beslenmek şarttır.
- B) Çocuklara doğru beslenme alışkanlığı kazandırmak ailelerin görevidir.
- C) Doğru beslenme alışkanlığı kazanmak bebeklikten yetişkinliğe dek devam eder.
- D) Sağlıklı bir yaşamın tek koşulu doğru ve dengeli bir beslenme düzeni oluşturmaktır.

2. Aceleci davranmak; yanlış kararlar almamıza, hata yapmamıza ve fırsatları kaçırmamıza neden olabilir. Ancak sabırlı kişiler durumları değerlendirir, fırsatları gözlemler ve doğru zamanı bekler. Bu bekleyiş sırasında kendini geliştirir ve en iyi sonuca ulaşmak için gereken hazırlıkları yapar. Beklemek, aynı zamanda umut etmeyi de içerir. Sabırla bekleyen insanlar, umutlarını yitirmezler ve gelecekteki güzel şeylere olan inançlarını korurlar. Bu inanç ve umut, onlara güç verir ve bekleyiş sürecini anlamlı kılar.

Bu metnin ana düşüncesini,

- I. Sabırla koruk helva olur.
- II. İstediklerimizi beklemenin bile bedeli vardır.
- III. Sabrın sonu her zaman selamet değildir.

sözlerinden hangileri desteklemektedir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve III
- D) II ve III

3. İnsanların söyledikleri sözler ve davranışları, genellikle iç dünyalarının, hislerinin ve düşüncelerinin bir yansımasıdır. Bir insanın kalbi sevgi, şefkat ve iyilikle doluysa konuşmaları da bu duyguları yansıtır. Sevecen, anlayışlı ve nazik sözler söylemek; bu kişinin iç dünyasının bir aynasıdır. Bu insanlar, çevresindekilere olumlu bir enerji yayar ve ilişkilerinde pozitif bir etki bırakır. Öte yandan bir kişinin kalbi öfke, kıskançlık vb. ile doluysa bu duygular davranışlarına yansır. Sert, kırıcı veya negatif sözler; bu kişinin içsel sıkıntılarının bir ifadesidir.

Bu metnin ana düşüncesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kimi sözler, davranışlardan etkilidir.
- B) Sözün güzeli, kalpten kalbe gidebilir.
- C) Kıymetli olan sözler değil, hareketlerdir.
- D) İnsanın kalbinde olan dudaklarından dökülür.

4.

Bir ikilidir ağlamak ve gülmek. Ağlamak, sınılanın aksine çaresizlik, zayıflık, güçsüzlük demek değildir bence. Gariptir belki... Ama ben ne zaman ağlayan birini görsem içim gerçekten acısa dahi bir miktar da sevinirim. Çünkü üzölmeyi becerebilen bir kişi, sevmeyi de bir o kadar iyi becerebilir. Bilirim ki ağlayan bir kişinin kalbi henüz nasır tutmamıştır. Sevindiğinizde, mutluluktan uçacak olduğunuzda kahkahalar atarsınız ya üzöldüğünüzde de dökölen gözyaşları bir o kadar değerlidir.

Bu metinde verilmek istenen mesaj aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ağlamak gülmekten daha üstün bir duygudur.
- B) Ağlamak da gülmek de insan olmanın gereğidir.
- C) İnsan ağlayarak pek çok duyguyu yansıtabilir.
- D) İnsan mutluyken de gözyaşı dökebilir.

5. Türkiye’de çeşitli boncuk türleri farklı bölgelerde kullanılır. Örneğin, Ege Bölgesi’nde nazara karşı koruyucu olarak bilinen “nazar boncuğu” yaygın bir şekilde takı olarak kullanılır. Aynı boncuk, Karadeniz Bölgesi’nde “yılanbaşı” adıyla bilinir ve özellikle evlerde nazardan korunmak için duvarlara asılır. Bu boncuklar genellikle camdan yapılır ve halk arasında kötü enerjilerden korunma amacı güder. Bunun dışında, geleneksel Türk takılarında ve özellikle Yörük kültüründe de “dılğöz” olarak adlandırılan boncuklar kullanılır. Bunlar, çoğunlukla develer veya çocuklar için takı olarak tercih edilir.

Bu metinden hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılabılır?

- A) Türk kültüründe boncuklar, bölgelere göre çeşitlilik gösterir.
- B) Ülkemizde her bölgenin boncuk malzemesi farklıdır.
- C) Türkiye’de boncuklar her zaman iyi enerjileri çekmek için kullanılır.
- D) Boncuklar takı olarak kullanıldığı gibi tedavi amaçlı da kullanılır.

6.

Deniz dediğin bir tarladır
Kapılar açılır içinde kapılar
Bitip tükenmeyen bereket kapıları
Balıklar akıp gider bölük bölük, tabur tabur
Alı al moru mor sarısı sarı

Bu şiirde denizin hangi özelliği vurgulanmıştır?

- A) Hırçın ve dalgalı olması
- B) Çok balık vermesi
- C) Gün içinde renginin değişmesi
- D) Sonsuz gibi görünmesi

7. Ne olursa olsun okunacak şeyin ne kadar değerli olduğunu kitapsız, gazetesiz kaldığımız zaman çok iyi anlarız. Hele yalnızlıkta, dost ve arkadaş yokluğunun yerini ancak kitap tutabilir. Okumak, sadece bir bilgi edinme aracı değil, aynı zamanda ruhu besleyen bir yiyecek gibidir. Bir kitap; bize yeni dünyalar keşfetme, bilinçaltımızdaki duyguları anlamlandırma gücü verir. Gazete veya kitap okumak, yalnız kalmış bir insanın dünyasını genişletir, ona yalnızlıkta bile yeni bir arkadaş sunar. Okumak, insanın iç yolculuğunda ona en sadık dost olabilen bir alışkanlıktır.

Bu metinden çıkarılabilecek en kapsamlı yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kitap sayesinde yalnızlığımızı yeneriz.
- B) Her zaman her yerde kitap okumalıyız.
- C) İnsan iç yolculuğuna kitapla çıkar.
- D) Kitaplar yeni ufuklar açan bir arkadaşdır.

8. Hayat dediğin kısacık bir zaman dilimi. Aslında hayatın tarifini tam olarak yapamıyorum. Soruyorum kendime hayat nedir, hayatın bir anlamı var mı... İnsan mutlu olunca iyi ki bu hayattayım, iyi ki evren var diyor. Peki, yüreği acırken, gözleri yaşla doluyken... Anlıyorum ki hayatın anlamı yalnız anlarda gizli ve herkesin hayata yüklediği anlam farklı. Hepimiz aslında koca birer dünyayız, koca birer evren...

Bu metinde anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Başımıza daha kötüsü gelmediği için her zaman şükretmeliyiz.
- B) Hayat iyi ve kötü anlarıyla birlikte kişiye özgü yaşanır.
- C) Hayatı dolu dolu yaşamalı ve mutlu olmaya bakmalıyız.
- D) Hayatta hep sevdiklerimizin yanında olmalı, onları korumalıyız.

ŞİİRİN ANA DUYGUSU

Şiir türündeki metinlerde duygular ön plandadır. Dolayısıyla şiire hâkim olan bir duygu vardır. Buna **ana duygu** denir.

Ana duygu, başka bir deyişle şiire hâkim olan duygu, şairin okura hissettirmeye çalıştığı, şiirin tamamında hissedilen duygudur.

Uyarı

- “Ana duygu” ile “konu” birbirine karıştırılmamalıdır. Konu, anlatılan şey; ana duygu ise şiirin hangi duyguyla kaleme alındığı ve okurda uyandırılmak istenen histir.

Örnek:

Her gülüşün bir güneş
Aydınlatır karanlık gecemi
Her bakışın bir umut
Isıtır tüm düşlerimi

Kalbimde bir taç gibi
Taşıyorum sevgini ben
Sonsuz teşekkürler bana
Hayat veren canım annem

Bu şiire hâkim olan duygu “anne sevgisi”dir.

Örnek:

Bir sevda var yüreğimde, kök salmış derinlere
Toprağına aşkla bağlı vatanımdır her zerre
Bağımsızlık türküsü dilimde yankılanır
Şanlı bayrağım gökte, gururla dalgalanır

Dağlarında, taşında, her bir karış toprağında
Tarihin izleri var, kahramanlık destanında
Birlik, beraberlik ruhu, atar her bir kalpte
Toprağıyla yanar, milletim daima tek nefeste

Bu şiire hâkim olan duygu “vatan sevgisi”dir.

Sıra Sende 7

Günaydın tavuklar, horozlar
Artık memnunum yaşamaktan
Sabah erkenden kalktığım zaman
Siz varsınız
Gündüz işim var, arkadaşlarım
Gece yıldızlar var
Günaydın tavuklar, horozlar

Bu şiirin ana duygusu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sabahın neşesi	B) Yaşama sevgisi
C) Dostluk	D) Hayvan sevgisi

Sıra Sende 8

Yüzümü bulutlara kaldırıp
Dua eder gibi mırıldanıyorum
Kuşlarla otlarla yıkanıyorum
Rüzgârla, ilkbaharla

Bu dördünlüğün ana duygusu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Doğa sevgisi	B) Özlem
C) İlkbahar coşkusu	D) Kavuşma sevinci

Etkinlik 8

Aşağıdaki şiirlerin ana duygularını işaretleyiniz.

a.

Dağlarında petek petek balın var
Binbir derde deva gonca gülün var
Kanlı ırmakların, çamlı belin var
Dünya cennetimsin ey Anadolu

Memleket sevgisi

Memleket özlemi

b.

Bilmezler yalnız yaşamayanlar
Nasıl korku verir sessizlik insana
İnsan nasıl konuşur kendisiyle
Nasıl koşar aynalara
Bir cana hasret
Bilmezler

Yalnızlık

Umutsuzluk

c.

Bu kitap bu defter yazar dururum
Bazen kimyacı bazen tarihçi olurum
Yolum açık enginlere yürür dururum
Her kılığa girerim ilim öğrenmek için
Karın doyar ama doymak bilmez beyin
Benim yolum aydınlık siz ne dersiniz deyin
Görmüyor musun cahilliğin sonunu
Yürü öğren sen de aç ilim yolunu

Öğrenme aşkı

Kitap sevgisi

ç.

Gün olur, alır başımı giderim
Denizden yeni çıkmış ağların kokusunda
Şu ada senin, bu ada benim
Yelkovan kuşlarının peşi sıra.
Dünyalar vardır düşünemezsiniz
Çiçekler gürültüyle açar
Gürültüyle çıkar duman topraktan
Hele martılar, hele martılar
Her bir tüylerinde ayrı telaş!...
Gün olur, başıma kadar mavi
Gün olur başıma kadar güneş
Gün olur, deli gibi....

Umursamazlık

Yaşama sevinci

Etkinlik 9

Aşağıdaki şiirlerden ana duygusu “anne sevgisi” olmayanları işaretleyiniz.

a.

Dokuz ay koynunda gezdirdi beni
Ne cefalar çekti ne etti anam
Acı tatlı zahmetime katlandı
Uçurdu yuvadan yürüttü anam

b.

Kimse benzemez sana annem
Ne senin gibi bakabilirler bana
Ne de senin kadar sevebilirler beni
Ne olur hiç gitme sen annem

c.

Annemle kuzuları okşar
Yeşil çayırlarda koşar
Çiçekleri bir bir öperdik
Gökyüzüyle coşar
Doğayı severdik

1. İnsansız adalet olmaz
Adaletsiz insan olur mu
Her kim insanım der
Terazisi yamuk olur mu?

Bu şiirin ana duygusu ile aşağıdaki özdeyişlerden hangisi arasında bir ilgi kurulabilir?

- A) Aşırı adalet, aşırı adaletsizliktir. (Cicero)
B) Adaletin hâkim olduğu yerde silahın yeri yoktur. (Amyot)
C) Adaleti tahsis edip yaşatmak insan olmanın gereğidir. (W. S. Löndör)
D) Geciken adalet adaletsizliktir. (William Penn)

2. Hava ne kadar güzel öğretmenim
Yollar ağaçlar kuşlar ne kadar güzel
Yeryüzü pırlıl pırlıl öğretmenim
Gizlisi saklısı kalmamış dünyanın
Nesi var nesi yoksa dökmüş ortaya
Bütün bitkiler, bütün hayvanlar, bütün taşlar
Sürüngenler, konglomeralar, serhaslar
Hepsi hepsi ortada öğretmenim

Bu şiirin ana duygusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Öğrenme coşkusu
B) Yaşama sevinci
C) Doğa sevgisi
D) Öğretmen sevgisi

3. Akşam alacasında, gözlerinde
Ferah bir gülümseyişle döner ya baba
Elinde yemiş dolu bir sepet
Toprak testi gibi
Ter damlaları alnında
Mutluluk budur işte

Bu şiire hâkim olan duygu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Aile özlemi
B) Adalet
C) Baba sevgisi
D) Dayanışma

4.

Yunus ki süt dişleriyle Türkçenin
Ne güzel biçmişti gök ekinini,
Düşman müşman girmeden araya
Dolanıp bütün yukarı illeri
Toz duman içinde yollar boyunca
Canından sızdırmıştı şiiri

Bu dizelerde Yunus Emre ile ilgili hissedilen ana duygu aşağıdakilerin hangisidir?

- A) Merak
B) Hayranlık
C) Özlem
D) Kıskançlık